

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annaei Senecae Tragoediae

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Amstelodami, 1662

Actus tertius

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-770](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-770)

Lucida dum current annosi sidera mundi,
 Oceanus clausum dum fluctibus ambiet orbem;
 Lunaque dimissos dum plena recolliget ignes; 505
 Dum matutinos prædicet Lucifer ortus;
 Altaque cæruleum dum Nerea nesciet Arctos;
 Candida formosi venerabimur ora Lyæi.

503. *Lucida*] Semper itaque Bacchum venerabimur. *Farnabius.*

504. *Oceanus*] Terram insulæ modo comprehendi ab Oceano, & cingi omnem significat. sic Dionysius Afer: *ἡ γαίης Ωκεανὸς ἀπὸ δὲ θόρυγος γαίης ἀπὸ πύλων.* quod, teste Scrabone, primus Homerus fuit commentus, ceteri Geographi quoque postea sunt secuti: adeo ut Ethicus affirmet Senatui compertum, orbem terrarum mari, ut limbo quodam cingi. nata opinio, quod terram per se globum efficere & rotundam putabant. *Delrius.*

505. *Lunaque*] Luna cum plena

fuit, paullatim lucem deperdit, & obscuratur, donec Novilunium seu Neomenia sit: tum se recolligens rursus & corniculans, paullatim amissam recuperat: & primo *Menocides*, mox *Dichotomus*, deinde *Amphicyrtos* effecta, tandem rursus *Panfelenos* seu plena apparet, & sic dimissos plena ignes recolligit. docet Aristoteles & Græci ejus interpretes in lib. 2. de cælo cap. 11. *Idem.*

507. *Altaque &c.*] *Thyest.* v. 476. *Farnabius.*

508. *Lyæi.*] *Α λυω*, ut Liber. *Quod curâ solvat corda, Lyæus erit.*

ACTUS TERTIUS.

OEDIPUS. CREON.

Indicat regi Creon ex necromantia, seu maris sciomantia, intellexisse se interfectorem Læi Oedipum fuisse, ille fretus opinione sua de Polybo patre negat, & post jurgia Creontem in carcerem conjici jubet.

Oedip. **E**t si ipse vultus flebiles præfert notas,
 Expone cujus capite placemus deos. 510

Creon. *Fari jubes, tacere quæ suadet metus.*

Oedip. *Si te ruentes non fatis Thebæ movent,*

At sceptrâ moveant lapsa cognatæ domus.

Creon. *Nescisse cupies, nosse quæ nimium expetis.*

Oedip. *Iners malorum remedium ignorantia est.* 515

Itane

510. *Expone cujus capite*] *Florent.* *Exprome.* *Gronovius.*

512. *Si te ruentes*] *Si non publicæ salutis causa, mihi tamen qui fororem tuam duxerim tuæque familiæ hoc tri-*

bue, cui frustra erit regnum, ubi perierunt omnes subditi. *Farnabius.*

515. *Iners*] *Ignavum vel inops, neque enim qui ignorat malum, remedium curat.* *Idem.*

521. *Vile]*

Itane & salutis publicæ indicium obrues?

Creon. Ubi turpis est medicina, sanari piget.

Oedip. Audita fare; vel malo domitus gravi,

Quid arma possint regis irati, scies.

Creon. Odere reges dicta, quæ dici jubent.

520

Oedip. Mitteris Erebo vile pro cunctis caput,

Arcana sacri voce ni retegis tuâ.

Creon. Tacere liceat. nulla libertas minor

A rege petitur. *Oedip.* Sæpe vel linguâ magis

Regi atque regno muta libertas obest.

525

Creon. Ubi non licet tacere, quid cuiquam licet?

Oedip. Imperia solvit, qui tacet, iustus loqui.

Creon. Coacta verba placidus accipias, precor.

Oedip. Ulline pœna vocis expressæ fuit?

Creon. Est procul ab urbe lucus illicibus niger,

530

Dircæa circa vallis irriguæ loca.

Cupressus altis exerens silvis caput

Virente semper alligat trunco nemus;

Curvosque tendit quercus & putres situ

Annosa ramos. hujus abruptit latus

535

Edax vetustas: illa jam fessâ cadens

Radice, sulca pendet aliena trabe.

Amara baccas laurus; & tiliæ leves;

Et

521. *Vile*] Velut devorum Diis
Manibus pro salute publica. *Farnabius.*

523. *Nulla libertas minor*] Florent.
per interrogationem: *ulla libertas mi-*
nor A rege petitur? Gronovius.

524. *Muta*] Tacendi libertas. *Farn-*
nabius.

527. *Imperia*] Impetium detrectat
& non patet. *Idem.*

531. *Dircæa*] Dircesfontis, The-
baid. vers. 20 & 126. *Idem.*

533. *Alligat*] Amplectitur nemus
semper virente trunco. *Idem.*

534. *Situ*] Lanugine, musco. *Id.*

535. *Annosa*] Vivax.

536. *Ilia jam fessâ cadens Radice,*]

Florent. *spissa.* Vtrum, *non spissa?* an
intelligit omnium etiam effœtatum
hujus generis arborum radices spissas?
quasi sit: Illa jam casura, si naturali
relinquatur libertati, vixque hærens
spissa illa & multiplici, quam omnes
quercus habent, radice, stat tamen su-
spensa alia arbore, cui innititur. *Gron.*

537. *Fulsa*] Proximæ arboris trun-
co innixa. *Farnabius.*

538. *Amara baccâ laurus;*] Flor.
Amara baccas. Vt & mox: & magno
ambitu *Diffusa ramos.* non ramis. *Gro-*
novius. *Amara baccâ*] *Δαφνίδες,*

testibus Dioscoride, Matthiolo, &
Ruellio, desiccant & excalfaciunt, eo-
que

Et Paphia myrtus; & per immensum mare
 Motura remos alnus; & Phœbo obvia
 Enode Zephyris pinus opponens latus.
 Medio stat ingens arbor, atque umbra gravi
 Silvas minores urget; & magno ambitu
 Diffusa ramos, una defendit nemus.
 Tristis sub illa lucis & Phœbi incius
 Restagnat humor, frigore æterno rigens.
 Limosa pigrum circuit fontem palus.
 Huc ut sacerdos intulit senior gradum,
 Haud est moratus. præstitit noctem locus.
 Tunc fossa tellus, & super rapti rogis
 Jaciuntur ignes. ipse funesto integit
 Vates amictu corpus, & frontem quatit.

540

545

550

Lugu-

que potentius quo sunt amariore. ideo Columella; Rutaga Palladia bacca victura saporem. tunc enim ruta excellit, cum amarissima est. *Delrius.*

539. *Paphia*] Veneti (quam Paphii religiosissime post Assyrios colunt) delicatissimæ Deæ arbutula perpetuo virore spectabilis, foliorum specie odoreque suavissimo præstantissima, sacrata. *Farnabius.*

540. *Motura*] Navigiis apta. *Alnus amica fretis.* Idem. *Obvia*] Densissimo cacumine sylvis solem præcludens. *Idem.*

541. *Enode*] Rectum, nullis nodis, vel flexibus deformatum. *Delrius.*

543. *Silvas*] Arborea. *Farnabius.*

545. *Lucis*] Nec lucem, nec solem excipiens. *Idem.*

546. *Humor*] Fons. *Idem.*

548. *Sacerdos*] Tiresias. *Idem.* *Senior*] Volunt Tiresiam tres ætates vixisse. *Delrius.*

549. *Noctem*] Diis superis sub nascentis solis ortum, inferis sub occidit solis sacra fiunt. *Farnabius.*

550. *Fossa*] Diis superis in acis extructis, terrestribus in terra; inferis in terra effossa, sacra faciebant. *Idem.*

Rapti] Sacra infernalibus igne tantum è rogis raptis accendere moris erat. *Idem.*

551. *Ipsè funesto integit Vates*] Non videtur necessarium, ut *Ipsa* faciamus, & Manto interpretemur cum Grutero, Neque agnosco, quod ille fingit hic τρωχολόρον. Et si enim præcesserit Tiresia funesto amictu tegi corpus & pallam lugubrem sive pullam distincti pedes ferire, tamen belle sequitur: *Squallente cultu mœstus.* non enim vestimentum ejus notat hic versus, sed quæsitam tristitiam frontis & illuviem impexamque barbam. *Infra: Pedore sædo Squallidam obtentus comam.* *Palla* autem non semper muliebris: Nam & Apollinis Arionisque & citharedorum commemoratur palla, Manto non nominat ille quidem, sed quia nihil sine illa Tiresias, intelligendam relinquit. Sufficit infra notari v. 555. *Ipsa, quæ ritus senis Artesque morat, stupuit.* Gronov. *Ipsè funesto*] Nigro, impuro; ut contra, Diis superis operantes candido, puro. *Farnabius.*

552. *Frondem*] Funestam, feralem, utpote taxum seu cupressum, vel lege *Frontem quatit.* quod mœsti & irati solent, infra vers. 555. & 513. *Idem.*

556. Ni-

Lugubris imos palla perfundit pedes.
 Squallente cultu mœstus ingreditur fenex.
 Mortifera canam taxus astringit comam. 555
 Nigro bidentes vellere atque atræ boves
 Retro trahuntur. flamma prædatur dapes,
 Vivumque trepidat igne ferali pecus.
 Vocat inde Manes; teque, qui Manes regis,
 Et obsidentem claustra letalis lacus: 560
 Carmenque magicum volvit, & rabidò minax
 Decantat ore quidquid aut placat leves
 Aut cogit umbras. sanguinem libat focis,
 Solidasque pecudes urit, & multo specum
 Saturat cruore. libat & niveum insuper 565
 Lactis liquorem; fundit & Bacchum manu

Lævâ,

556. Nigro bidentes] Diis inferis non nisi furvæ hostiæ immolantur, tristes scil. & luctuosæ. Virgilius lib. 4. Aeneid.

557. Atræ boves Retro trahuntur.] Quid Homero sit αὐ ἑρῶν, jam diximus. Ei quomodo oppositum esse possit, retro trahere, nulla ratione possum adsequi. Ita nulla invidia est Criticos hoc siluisse. Immo ipsum αὐ ἑρῶν est retro trahere. Ιλ. Ο. ἦ δ' αὐ χροβαίολο Εὐλαρ Αὐ ἑρῶν, scil. nervum arcus, qui retro trahitur in emitenda sagitta. Quemadmodum igitur victimæ, quæ statuuntur capite versus terram inclinato, possunt dici retro trahi? An retro est χροβαίον? An retrofocis colligentes comam fronti eam præmittunt. Aut fallor aut fingit averfas trahi, ut Cacus traxit Herculis armenta. Nam quæ inferis fiebant, ea oportebat omnia esse contraria ei ritui, quo fiebat superis. Ad horum aras duci oportebat sistique volentes & quietas victimas: ad istas igitur nirum non est trahi averfas & invitas. Nisi tamen contempto discrimine superorum & inferorum deorum simpliciter dixit, Retro trahuntur, pro αὐ ἑρῶν. quod sit, maclantur, parte actionis po-

sita pro tota actione per Synecdochen. Omne erat, quod in versu Homericò. Αὐ ἑρῶν ἰδρ ἰσῆτι, & ἑσφαῖαν & ἑδερῶν, &c. Gronovius. Retro trahuntur.] Hoc, quemadmodum superiorum pleraque, nec non sequentia fere omnia, ab Homero Odysl. λ. mutatus videtur. Delrius.

558. Vtrumque] Infra vers. 564. Farnabius.

559. Manes;] Umbras. Idem. Qui Manes] Summane. Pluto. Idem.

560. Obsidentem] Cerberum. Idem.

561. Volvit,] Immurmurat, revolvit carmina magica. Idem.

563. Irrigat sanguis focos.] Absque turba Pall. fuisset, sequeretur Gruterus Regiomontani codicem Fabricio laudatum, in quo, sanguinem libat focis. Nunc spernat illos tiro licet. ita enim & Etruscus. Gronovius.

564. Solidasque] In facris inferis integra & solida hostia comburebatur. Farnabius. Multo specum] Sanguine, lacte, & vino fossam perfundit, aquam addit Hom. Odysl. λ. ἰσῆτι μελικρήτω, μετέπειτα ἠδὲ οἶνω, τὸ τεῖτον αὐθ' ὕδαλι. Idem.

566. Fundit & Bacchum manu] Hanc aquam veteres vocarunt, arse-

triam,

Lævâ, canitque rursus, & terram intuens,
Graviore Manes voce & attonita ciet.

Latravit Hecates turba. ter valles cavæ

Sonüere mœstum. tota succusso solo

570

Pulfata tellus. audior, vates ait,

Rata verba fudi. rumpitur cœcum chaos,

Iterque populo Ditis ad superos datur.

Subsedit omnis silva, & erexit comam.

Duxere rimas robora; & totum nemus

575

Concussit horror. terra se retro dedit,

Gemuitque penitus. sive tentari abditum

Acheron profundum mente non æqua tulit:

Sive ipsa tellus, ut daret functis viam,

Compage rupta sonuit: aut irâ furens

580

Triceps catenas Cerberus movit graves.

Subitò

riam, adferiam & adferias, ut docent Festus & glossæ veteres. Vinum autem victimæ bis supertinfundebatur, primum ad explorandum an esset idonea, ut docent Servius in 4. Æneid. & Plutarch. lib. 1. de defect. oracul. postea vero victimæ in frustra concisæ, ut fit apud Homerum Iliad. x'. & Odyss. 10'. & Apollon. lib. 1. Argon. *Delrius.*

567. *Lævâ,*] Inferis scilicet utpote malis invergens; superis contra & bonis dextra. *Farnab. Canitque rursus,*] Cum primo carmine non advenissent. *Idem. Terram*] Dejecto in terram vultu, non oculis, cum cœcus fuerit Tiresias. *Idem.*

568. *Voce & attonita ciet.*] Flor. citat. Gronovius.

569. *Hecates*] Canes. *Sub pedibus mugire solum, & juga capta moveri Sylvarum, visæque canes ululare per urbem, Adventante dea.* id est, Hecate. de qua vers. 311. Hippol. Huic autem deæ canes immolarunt præfici, quod ipsorum latratu incantationes solvere & monstrosas visiones credebantur. Ipsa itaque Lycophroni *Ἡὲ καὶ κύνων φάλαξ*. & Canis *Ἐν γένεσι δεινῶν δι-*

cebatur. *Farnabius. Ter valles cavæ*] Lectio sincera nec obstat quod Ascensius adfert, inferis non imparem, sed patem numerum sacrum esse. nollet Poëta namque ea in re non valde religiosus fuit, in Thyeste & Medea, quemadmodum nec Virgil. Georg. 4. *Delrius.*

571. *Audior,*] Impettravi. *Farnab.*

572. *Rata verba fudi.*] Non inrita vel cassâ, sed efficacia & impetratoriâ. Vide Beiffon. lib. 1. de Form. cap. 112. *Delrius. Chaos,*] Herc. Fur. vers. 609. *Thyest.* vers. 830. *Farnabius.*

573. *Populo*] Manibus, umbris. *Id.*

574. *Subsedit omnis sylva,*] Puto, *Subsedit.* Florent. etiam, *erexit comam.* Gronovius *Comam.*] Folia, Metaphræ horrore scilicet. *Farnabius.*

575. *Duxere rimas*] Diffindebantur. *Idem.*

576. *Se retro*] Recedit hiatus factura. *Idem.*

578. *Acheron*] Rex vel leges Acher. id est, inferni. *Idem.*

579. *Functis*] Mortuis defunctis. *Id.*

581. *Triceps*] Hesiodus Cerbero quinquaginta capita tribuit, Horatius

& Ilâ-

Subitò dehiscit terra, & immenso sinu
 Laxata patuit. ipse pallentes deos
 Vidi inter umbras: ipse torpentes lacus
 Noctemque veram. gelidus in venis stetit 583
 Hæsitque sanguis. sæva profilit cohors,
 Et stetit in armis omne vipereum genus
 Fratrum, catervæ dente Diræo satæ,
 Avidumque populi Pestis Ogygii malum.
 Tum torva Erinny's sonuit, & cæcus Furor, 590
 Horrorque, & una quidquid æternæ creat
 Celantque tenebræ; Luctus evellens comam,
 Ægreque lassum sustinens Morbus caput,
 Gravis Senectus sibimet, & pendens Metus.
 Nos liquit animus. ipsa, quæ ritus senis 595
 Artesque norat, stupuit. intrepidus parens,
 Audaxque damno, convocat Ditis feri
 Exfanguè vulgus: illico ut nebulæ leves
 Volitant, & auras libero cælo trahunt.
 Non tot caducas educat frondes Eryx; 600
 Nec

& Ifacius centum. Seneca Sophoclem, Apollodorum, Ciceronem, Tibullum, & alios sequitur. *Deltrius*.
 583. *Pallentes*] Plutonem & Proserpinam. *Farnabius*.
 584. *Ipsè*] Cocytum. Herc. Fur. vers. 685. & Styga. ibid. v. 712. *Idem*.
 586. *Hæsitque*] *Coit formidine sanguis*. *Idem*. *Cohors*,] Furiarum, ut v. 590. & draconigenum fratrum. *Id.*
 589. *Avidumque populi Pestis*] *Draco*, inquit, in nemore ad fontem Diræm. Alii summi viri pestem hic censent *Κοιτασποσειδά* & majuscula notandum esse. At illa pestis, quam vocat hic auctor, meo iudicio, non pestilentia est, sed ipsa Sphinx, quæ multa Thebano populo acerba objecit funera, ut in alia re Plautus loquitur. Hypallage: quasi esset *Ο ογυγία pestis, avidum populi malum*. Ovidius quoque sic vocat, ut alibi emendamus.

Gronov. Ogygii] Thebani, ab Ogyge rege. *Farnabius*.
 590. *Erinny's*] Vide Thyest. v. 96. & Hercul. Fur. vers. 93. & deinceps. *Idem*.
 592. *Evellens*] Hippol. vers. 1179. *Idem*.
 594. *Pendens*] Anxius, suspensus, in dubio. *Idem*.
 595. *Ipsa*,] Scil. Manto.
 597. *Audaxque*] Tiresif. orbitate oculorum audacior, nec timens quæ non vidit: timuisset enim & ipse si ea vidisset.
 598. *Nebula*] Leves umbra. *Farn.*
 599. *Libero*] Non inclusio, ut suo inferno. *Idem*.
 600. *Non Μυθίαι ὄσσε τε Φυλάκα κ' ἀνδρα*. Hom. β. *Idem*. *Educatur frondes Eryx;*] *Tò Eryx* correctorum est, inquit Scaliger: veteres habent, *Oeta*: traiectione igitur restitue:

Nec vere flores Hybla tot medio creat.
 Cum examen alto necitur densum globo;
 Fluctusque non tot frangit Ionium mare;
 Nec tanta gelidi Strymonis fugiens minas
 Permutat hiemes ales, & cœlum secans
 Tepente Nilo pensat Arctœas nives:
 Quot ille populos vatis eduxit sonus.
 Pavidæ latebras nemoris umbrosi petunt
 Animæ trementes. primus emergit solo
 Dextrâ ferocem cornibus taurum premens
 Zethus; manumque sustinens lævâ chelym,
 Qui saxa dulci traxit, Amphion, sono.
 Interque natos Tantalus tandem suos

605

610

Tuto

tue: Oeta frondes educat. Intercedit Florentinus, qui sine suspitione præstat vulgatam. Et certe numerus ejus $\tau\epsilon\sigma\sigma\gamma\kappa\alpha\tau\epsilon\varsigma$ Gronovius. Sequitur autem Seneca illorum sententiã, qui magicis artibus Manes evocari credebant. At D. Isidor. lib. 8. ita scribit: Necromantici sunt, quorum incantationibus videntur resuscitati mortui divinare, & ad interrogata respondere (rex $\rho\theta\varsigma$ enim Græce mortuus, $\mu\epsilon\gamma\lambda\epsilon\iota\alpha$ divinatio nuncupatur.) ad quos suscitandos cadaveri sanguis adjicitur. Nam amare demones sanguinem dicunt. ideoque quoties Necromantia fit; cruor aquâ miscetur, ut colore sanguinis facilius provocentur. ait videri suscitatos, quia censuit esse tantum phantasiæ illusiones. Vide Hercul. Oetæum vers. 460. *Delrius.*

601. *Hybla*] Mons Siciliæ thymo & salicibus abundans, apibus itaque nobilis. *Farnabius.*

602. *Globo*] $\beta\omicron\tau\alpha\upsilon\delta\delta\upsilon\nu$, cum in morem uvæ conglobatâ ramo defluunt, solentque lentis uvam demittere ramis. *Idem.*

604. *Nec tanta*] Nec tot grues (sive aves alia) hyeme regionibus frigidis fugiunt ad auras tepidiores. *Ingenti clangore grues æstiva relinquunt Thra-*

cia, cum tepido permutant Strymona Nilo. *Idem.* Strymonis] Fluv. Macedonia à Thracia dividens. *Idem.*

607. *Populos*] Umbras populorum præcipuè Thebanorum. *Id. Sonus.* Incantatio. *Idem.*

610. *Dextrâ*] Thebaid. vers. 20. *Idem.*

611. *Manuque sustinet læva chelym.*] Rectius Flor. *sustinens læva chelym.* Vt ante, premens. Ovidius lib. 11. *Distinctamque lyram gemmis & dentibus Indus sustinet à læva.* Suetonius Nerone: *intravit ordine suo simulque præfetti prætorii citharam sustinentes.* Gronov.

612. *Amphion*] Herc. Fur. v. 260. *Farnabius.*

613. *Interque natos*] Vt Homerus & Propertius, duodecim; ut Euripides. *Lazus Hermioneus, Apollodorus, Antipater Sidonius, & noster Seneca, quatuordecim; ut Sappho, octodecim; ut Mimnermus, Bacchylides, Pindarus, & teste Apollodoro, Hesiodus, viginti; ut idem Hesiodus, sibi contrarius, (nisi si forte illa non sunt Hesiodi; ut putat Ælianus) novemdecim; ut Alcman, decem; ut alii, teste Gellio, tradiderunt, tres; ut apud Apollodorum, Herodotus, quinque.* *Delrius Tantalus*] Niobe Tantalii filia. *Farn-*

614. *Tuto*]

Tutò superba fert caput fastu gravi,
 Et numerat umbras. pejor hac genitrix adest 615
 Furibunda Agave; tota quam sequitur manus
 Partita regem. sequitur & Bacchas lacer
 Pentheus, tenetque fœvus etiam nunc minas.
 Tandem, vocatus sœpe, pudibundum extulit
 Caput, atque ab omni diffidet turba procul, 620
 Celatque semet. instat & Stygiæ preces
 Geminat sacerdos, donec in apertum efferat
 Vultus opertos Laius, fari horreo.
 Stetit per artus sanguine effuso horridus,
 Pœdore fœdo squalidam obtentus comam, 625
 Et

614. Tutò] Secuta de liberis, quibus non potest amplius orbari. Farnab. Fert caput fastu gravi,] Flor. & Heinsianus minor: grave. Gronovius.

615. Vmbras.] Liberos, etiam umbris eorum gaudens ipsa umbra, namque affectus nec ipsa in morte relinquunt. Farnabius. Pejor.] Quæ filium suum interfecit. Idem.

616. Agave;] Thebaid. vers. 17. Idem. Manus] Bacchantium multitudo. Idem.

617. Partita] Discerpens Penthea. Idem. Sequitur & Bacchas lacer Pentheus,] Florent. Bacchi. five conjungas cum verbo, per hellenismum, ἐπεδούρι. five cum τῆς lacer. nam per eas erat laniatus. Gronovius.

618. Pentheus,] Thebaid. vers. 17. Farnabius. Sævus] Austerus, abstemius, Thebanis Bacchi cultum interdicens. Idem.

619. Extulit] Sunt qui putant extulit vix heic habere locum ob frequentiam; itaque tentant, occultit. Non erat necesse. Nam hæc elatio capitis referenda ad productionem Laii ab inferis, vi carminum factam. At verò ubi dicitur, celare semet, spectat conscientiam jam emerit, minime sustinentis erigere caput præ pudore. Gruterus.

620. Ab omni diffidet turba] Lege-

batur hic olim, diffidet: quum Lipsius: illustra & scribe, desidet, cum meo libro. velle enim, Laium, qui invitus & vi violenta carminis protractus ad fuperos procul se remosse ab aliis & solum resedisse. Id receperunt omnes, initio per amicum ejus facto. Resedisse ait Laium credo, fatigatum, quia magnus labor fuerat Phlegerhonte ab imo petere longinquum æthera. At mox ipse Seneca: Stetit. Quomodo igitur resedit? Nam quod ait procul se remosse, id vero significat Dissidere, non desidere. Propertius. Tam multa illa meo divisa est millia lecto. Quantum Hypanis Veneto diffidet Eridano. Cicero 2. de offic. fugere temeritatem, quæ à sapientia diffidet plurimum. Virgilius: terram sceptris quæ libera nostris Dissidet. Thyeste: Et portus geminos & mare diffidens. Sumpsit ab Homero, qui Od. λ. Οἷν εἰς Αἰεὺς Ἐνὶ Τελεμωνίῳ δέδωκε Νόσφιν ἀΨεῖν. Gronovius.

621. Stygiæ] Exorcismos, adjurationes infernas vel per Seyga. Farnab.

624. Stetit] Laus stetit horridus, effuso sanguine per artus. Idem.

625. Squalidam obtectus comam,] Scribe cum optimo: squalidam obtentus comam. Sic Mog. Delrius, sic Mss. fere omnes habere notavit Comelinus,

Et ore rabido fatur: O Cadmi effera,
 Cruore semper læta cognato domus,
 Vibrate thyrsos. entheâ gnatos manu
 Lacerate potius. maximum Thebis scelus
 Maternus amor est. patria, non irâ deûm,
 Sed scelere raperis. non gravi flatu tibi
 Luctificus Auster, nec parum pluvio æthere
 Satiata tellus halitu sicco nocet:
 Sed rex cruentus; pretia, qui, sævæ necis,
 Sceptra, & nefandos occupat thalamos patris,
 Invisa proles. (sed tamen pejor parens
 Quam gnatus: utero rursus infausto gravis,)
 Egit qui in ortus semet; & matri impios
 Fætus regessit; quique vix mos est feris,

630

635

Fra-

& nos in Germanico & Heiniano codice legimus. In Hercule Fur. Megara *tristi vestis obtentu caput Velata*. Silius lib. 10. *insani quamquam contraria venti Exarmat vis, atque obrendit pulvere lucem*. Gronovius.

626. *O Cadmi*] O Thebani, etiam à draconigenis fratibus qui mutuis se vulneribus peremerunt, in vestros sævi, Bacchico furore perciti, occidite potius filios propria manu (ut Agave aliæque impia: Mænades in Orgiis) quam permitatis ut vivant in privatam vestra domus perniciem & publicum malum, quod fecit Oedipus, meus filius. *Farnabius*.

628. *Entheâ*] Numinis furoris Bacchici impetu afflata, adacta. *Idem*.

629. *Maximum Thebi scelus*] Accumen est ab Ovidio lib. x. *Metamorph.* — *Scelus est odisse parentem. Hic amor est odio majus scelus.* Gruterus.

630. *Maternus*] Iocastæ in filium. *Farnabius*. Patria,] O patria. *Idem*.

631. *Non gravi*] Suprà vers. 36. *Id.*

634. *Premia, qui, sævæ necis,*] Olim hic legebatur sine mente, *prima*. Viti docti quum veram & inculpatam scripturam in promptu haberent, maluerunt versum vitare, quam restituere.

Est autem: *pretia qui sævæ necis*. Restituimus & Livio Iulianoque simili mendo contactis. In Phœnicistis: *abjeci necis Pretium paterna Sceptum*. Gronovius.

635. *Nefandos*] Majus enim scelum liberos è matre suscepisse, quam patrem interfecisse. *Farnabius*.

638. *Egit qui in ortus*] Flor. *Egit que in ortus*. Et certe alterum illud datum. Sic accipe, quasi præcedentes duos versus cum exclamandi vel admirationis acrimonia incluseris parenthesi: qui obtinet regnum & lectum patris (scelestus ille quidem, sed scelestior incesti lecti socia mater, quæ non modo illum nefandum peperit, sed etiam procreavit rursus detestabile patrum) & uterum, quo natus est, scedavit. *Gronovius*. *Matris concubitu qui semet in ortus Vertit & indignam regerit sua pignora matri*. *Farnabius*.

639. *Quique nec mos est feris,*] Omnes illi Mith. præferentes, *quique nec mos*, ab antiquissimo abeunt; unus sui, *quique vix mos*, cum habet auctorem. Sed, inquit, Deltius, illud efficacius & Gruterus hoc intricatum est præ altero, quo nihil evolutius. Non video, cur minus efficax sit, quod in re, quæ quoti-

Fratres sibi ipse genuit : implicitum malum ;
 Magisque monstrum Sphinge perplexum sua.
 Te te, cruenta scepra qui dextra geris ;
 Te pater inultus urbe cum tota petam,
 Et mecum Erinny's pronubas thalami traham ;
 Traham sonantes verbera : incestam domum
 Vertam, & Penates impio Marte obteram.
 Proinde pulsus finibus regem ocuis
 Agite exulem. quodcumque funesto gradu

Solum

quotidie fit in muris & irationalibus, tamen luctam quasi rationis & naturalis instinctus cum appetitu indicat, quam quod negat ordinaria & omnibus nota. Deinde utrum evoluitus intricatiusve: qui matri foetus regessit, & (qui vix feris mos est) sibi genuit fratres: an, qui matri foetus regessit, & (qui nec feris mos est) fratres sibi genuit? Vtramcumque enim particulam recipias, eodem modo, & sic, ut, diximus, accipienda est oratio. Male distinxerunt: *quique (vix mos est feris) Fratres*. Parenthesin intellectui servari jubet enclitica. Gronovius.

640. *Implicitum*] Enigma magis implicitum, quam illud Sphingis, quod ipse solvit. Thebaid. vers. 137. *Farnabius*.

641. *Magisque monstrum*] *Magis perplexum*, nota comparativi circumscripti. De Sphinge monstro fati's Palsephatus. Ejus imagine pro insigni usi sunt Pardenopæus rex Arcadiæ, ut est apud Eschylum: Augustus Cæsar, ut nummus quidam æneus declarat. *Fabritius*. *Sphinge*] Thebaid. v. 505. *Farnabius*.

644. *Erinny's pronubas thalami traham*,] Sic Scaliger pro *Erinnes*. Flor. tamen: *Erinny's pronubam*. Significat: *Erinny's pronubam thalami traham*, *Traham sonantem verbera*. Gronovius.

645. *Verbera*:] Flagella. Theyll. vers. 96. *Farnabius*. *Incestam domum*] Mss. non pauci *incertam*; ubi nescitur quis sit maritus, quis filius: quæ sit

uxor aut quæ mater, inquit Interpret. *Commelin*.

646. *Impio*] Inter fratres Polynic. & Etheoc. *Farnabius*.

648. *Quodcumque funesto gradu*] *Languida & coacta lectio* videtur Grutero. Mihi veto nihil rotundius aut magis vividum. Etiam displicuisse Delrio ait, qui aliter distinxerit. At ego tam injurios in Delrium esse nolim, ut distinctionem potius illius quam operarum esse putem: sic invenerant in Lipsienii Fabricii. Gruterus igitur *quocumque*, ut & Fabricius edidit. Quid si vidisset in Florentino: *quocumque*. At quanto angustius hoc quam *quodcumque*. Illud viam vel semitam aut tramitem, qua iturus est, alterum omnem regionem & tractum significat: si cavillari vellemus. Dein, *Reparabitur herba*. Taceo intolerandum versus vitium: Illud mihi consideret aliquis Latine peritus, annon elegantius *solum* dicatur *reparare herbas*, quam ipsa *herba reparari*? Quin & *vitam autam* malo dare *spiritus puros*, quam *spiritum vitalem puras autas*, etsi parum inrerfit. Cæcero lib. 2. de nat. deor. *Aër spiritu ductus alit & sustentat animantes*. Et iterum: *cusus cæli tenuitate & calore temperatus aër vitalem & salutarem spiritum præbet animantibus*. Quod solum relinquet, id recreabit viridita, in eo aër vitales & salubres dabit spirationes, &c. Longe absum à primis Criticorum, quibus ille judicium defert:

Solum relinquet, vere florifero virens
 Reparabit herbas. spiritus pueros dabit 650
 Vitalis aura. veniet & silyis decor.
 Letum, Luesque, Mors, Labor, Tabes, Dolor,
 Comitatus illo dignus, excedunt simul.
 Et ipse rapidis gressibus sedes volet
 Effugere nostras: sed graves pedibus moras 655
 Addam, & tenebo. repet incertus viæ,
 Baculo senili triste prætentans iter.
 Præripite terras, auferam cælum pater.
 Oedip. Et ossa & artus gelidus invasit tremor.
 Quidquid timebam facere, fecisse arguor. 660
 Tori jugalis abnuat Merope nefas
 Sociata Polybo. sospes absolvit manus
 Polybus meas. uterque defendit parens
 Cædem, stuprumque. quis locus culpæ est super?
 Multo ante Thebæ Laium amissum gemunt, 665
 Bœota gressu quam meo tetigi loca.
 Falsus ne senior, an deus Thebis gravis?
 Jamjam tenemus callidi socios doli.

Men-

sed nec inter profanum vulgus detrudi
 me patiar. Sed maneat, iudices, quos
 ille edidit. Causa nihil metuo. *Gron.*

650. *Spiritus pueros dabit*] Non
 corruptos & pestilentes ut nunc. Vide
 supra vers. 36. *Farnabius.*

651. *Decor.*] Frondes, folia. *Idem.*
 654. *Sedes*] Thebas, vitamque
 ipsam. *Idem.*

655. *Moras*] Senium, lassitudinem,
 cæcitatem, natam, quæ mori non li-
 nat. *Idem.*

658. *Præripite terras,*] Flor. *Eripi-
 te.* Quod sequitur, *Auferam cælum
 pater,* est, lucem adimam, & eo redi-
 gam, ut excæcet sese. Haud scio, num
 intellexerit, qui interpretatur, arcebo
 cælo. *Gronovius.* *Præripite*] Vos ô
 Thebani ejicite eum terra, ego pater
 ejus arcebo cælo. *Farnabius.*

661. *Torijugali*] Sententia est: ma-

trem non duxi, quia Merope, (quam
 matrem suam esse credebat) adhuc
 matrimonio juncta est Polybo (cum
 patrem suum opinabatur esse) qui quo-
 niam adhuc vivit, patrem non interfe-
 ci, ac ne Laium quidem, qui diu mor-
 tuus fuit, priusquam Bœotiam vidi.
 Mentitur ergo Tiresias. at cur men-
 tiatur vir fide dignus? quia, inquit, à
 Creonte ad id inductus fuit, ut me re-
 gno pulso, ipse Creo rex fiat. *Delrius.*

664. *Culpæ*] Superest culpæ. *Ana-
 strophe.* *Farnabius.*

665. *Multo*] Et longe ante quam
 ego Thebas advenerim, Laius est in-
 terfectus. *Idem.*

667. *Falsusne*] Numnam deceptus
 est Tiresias? an ultra pestem etiam
 Thebæ debent offensa Deo seditionem
 ex concitatione in regem? *Idem.*

668. *Socios*] Tiresiam & Creonta. *Id.*
 669. *Præ-*

Mentitur ista præferens fraudi deos

Vates, tibi que sceptrâ despondet mea.

670

Creon. Egon' ut sororem regia expelli velim?

Si me fides sacrata cognati laris

Non contineret in meo certum statu;

Tamen ipsa me Fortuna terreret, nimis

Sollicita semper. liceat hoc tuto tibi

675

Exuere pondus, ne recedentem opprimat.

Jam te minore tutior pones loco.

Oedip. Hortaris etiam, sponte deponam ut meâ

Tam gravia regna? *Creon.* Suadeam hoc illis ego,

In utrumque queis est liber etiam nunc status.

680

Tibi jam necesse est ferre fortunam tuam.

Oedip. Certissima est regnare cupienti via,

Laudare modica, & otium ac somnum loqui.

Ab

669. *Præferens*] *Prætexens.* *Farn.*

674. *Fortuna*] *Regni,* præcipue
Theban. *Herc. Fur. vers. 385. Idem.*

675. *Semper.*] *Deponete regnum*
jam tutius est, quam nimis tarde recedentem ab eo opprimi. *Idem.*

676. *Ne recedentem opprimat.*] *Fl.*
nec. ut totum sit voti. *Gronovius.*

679. *Suadeam*] *Dubiis rebus in-*
venta est oratio suadens, necessario manet tua fortuna. *Farnabius.*

682. *Certissima*] *Satis callide*
regnum ambis, qui (quod faciunt ambicio-
sissimi, segnitium laudantes & in otium
simulatum recedentes, donec occasio-
nem rei gerenda repererint) vitæ quie-
tæ studium præterfets, imperium tam-
en captas. *Idem.*

683. *Otiùm ac somnum sequi.*] *Præ-*
stat multis partibus *Lipshani loqui,*
id est, crebro in ore habere, præ se fer-
re, quam aliud mente animoque ha-
beas, *Petronius: loquatur aurum &*
argentum fundosque mendaces. An nec-
esse o' d'eva cur hic alii velint loqui. At
sciret ita in optimo codice repertum,
& insecutum esse illud præ hoc tam de-
licato. Sed & *Gruterum turba pejo-*

rum librorum & inanis cavillatio
transversum egere. Scilicet simulatio
illa non in nuda voce, sed in tota vita.
Nempe dixerat alter, parum esse re-
gnum & alia sermone detestare, nec
illud tam facile re adsecuturos, nisi
ipso instituto & factis segnitium simu-
lent. Hæc sophistarum sunt. Nam loqui
non sermonem nudum & destitutum
reliqua omni specie congruente verbis
significat: sed prorsus est dictis & factis
apparentibus simulare. *Hæc est ἡ ἀπο-
τιμωμένη ἐστὶν ἀνθρώπων λόγῳ.* Quod lo-
quuntur homines credimus, donec di-
versum liqueat: nec quisquam magis
sermoni fidem agendo querit, quam
qui non agit, quod agit. *Ac sequi otium*
ac somnum, non est simulare, sed bona
fide desiderem & inertem esse. *Terentius*
Adelphis: Ego hanc clementem vi-
tam urbanam atque otium sectatus sum.
Cicero pro Muræna: qui remoti a stu-
dii ambitionis, otium ac tranquillita-
tem vitæ secuti sunt. *Cornelius Nepos*
Pelopida: non quo sequerentur otium,
sed ut quemque ex proximo locum fors
obtulisset, eo patriam recuperare niteren-
tur. *Phædrus: Quin etiam reficiēs &*

Ab inquieto sæpe simulatur quies.

Creon. Parumne me tam longa defendit fides? 685

Oedip. Aditum nocendi perfido præstat fides.

Creon. Solutus onere regio, regni bonis

Fruor, domusque civium cœtu viget;

Nec ulla vicibus surgit alternis dies,

Qua non propinqui munera ad nostros lares 690

Sceptri

sequente orium, Ne defuisse noceat, reputant ultimi. Nemo autem ignavia factus immortalis. Denique ne longius verba perdam, loqui, non sequi, liber optimus. Gronovius.

685. *Tam longa defendit dies?* Hic quoque non, ut debebat, valuit Lipsiani libri auctoritas sequiorum librationum phalange obruta. Est qui interpretatur. Quasi negaverit Lipsius aliquem ex vulgata posse sensum exculpi. Notarat ille in Mss. bonæ notæ, fides, adideratque eum se libenter audite. Ecce & Gruterus cum sua dialectica, quam dies æque experimentum sit hominum quam fides, immo dies & ipsam exploret fidem, non audere ait sollicitare vulgatum. Hoc argumentum vincit aliquo modo tolerari posse non dies; non tolerari debere, contra melius, commodius, expressius. Nam si nihil aliud, illud dies sententiam non explet, sed desinit. Non quævis longa dies defendit. nam & fur diu potest tenuisse, quem tamen longa dies non defendit, sed rei furtivæ ex lege Atinia æterna est auctoritas. Ergo sententia desiderat aliquid explicans illam longam diem: nempe qua fidus & quietus sui. Atroundissimum & plenissimum: *Parumne me tam longa defendit fides?* Nihil prorsus hic desiderari potest. Sed, inquit, nemo facile probaverit, Creontem sæpe insignia nescio quæ fidei exhibuisse documenta: vixit enim in otio, ubi rarior producendæ fidei occasio: exeritur magis in negotio, cum quis provinciæ præficitur, cum exercitibus. Itane? Ergo non possunt exhibere documenta fidei, nisi summæ rei-

publicæ & status administræ, & præfecti exercituum ac provinciarum? Immo fidem imperanti populo vel principi præstant omnes maximi minimi, qui aut semper fuerunt in fide aut in fidem venerunt, cum in fide manent. Fides est etiam non rebellare, non querere res novas, contentum esse præsentis statu, parere jussis & legibus. Fides, obsequium omne superiori debitum. *Concussa fides*, rebellio. Milites ita usurpant Romani scriptores. Et hoc dicit Creon: tot annorum obsequium, tam diurna patientiâ, quam præstiti imperio tuo, annon me satis liberat à tali suspitione? *Idem.*

686. *Aditum* Imo nocendi occasionem & viam ministrat perfido fides habita. *Farnab. Perfido præstat dies.* Credo equidem: non perfido tantum, sed omnibus faciendi opus suum aditum dies præstat: nam tempus agit rem: qua ratione nihil fit ante diem. Sed hoc non est proprium huic loco. Fidem suam jactaverat Creon: eam ipsam fidem diu servatam, perfidis servire ad obrependum responderet Oedipus. Livius lib. 18. *Fraus fidem in parvis sibi præstruit, ut quum opera pretium sit, cum magna mercede fallat.* Recte ergo Melisseus Lipsii & Florentinus utrobique fides, non dies. Gronovius.

687. *Solutus* Hoc argumentum, quo Creon conatur Oedipo fidem facere à regnandi cupiditate alienum esse se, à Sophocle in Oedipo tyranno translatum est. *Delrius.*

689. *Vicibus* Noctem subsecuta, vel alterna dies. *Farnabius.*

690. *Propinqui Sceptri* Affinis re-

Sceptri redundant; cultus, opulentæ dapes,
Donata multis gratiâ nostrâ salus.

Quid tam beatæ deesse fortunæ rear?

Oed. Quod deest. secunda non habent unquam modum,

Creon. Incognitâ igitur ut nocens causa cadam? 695

Oedip. Num ratio vobis reddita est vitæ meæ?

Num audita causa est nostra Tiresiæ? tamen
Sontes videmur, facitis exemplum; sequor.

Cr. Quid si innocens sum? *Oed.* Dubia pro certis solent

Timere reges. *Creon.* Qui pavet vanos metus, 700

Veros meretur. *Oedip.* Quisquis in culpa fuit,

Dimissus odit omne, quod dubium putat.

Creon.

gis, id est, munera à rege propinquo.
Farnabius.

694. Quod res secunda] Acutius
Etruscus: Quod deest. secunda non ha-
bent unquam modum. Quartis, quid
tam beatæ tuæ fortunæ deesse possit
reri? Hoc ipsum, quod revera deest.
nempe diadema & sceptrum, quod rex
non es. quod infra regem es: quod ali-
quod addi potest tibi ad primum gra-
dum. nam in secundis quis modera-
tus? quis non ultra pergere tendit?
Gronovius.

696. Num ratio] Expurgavi me
apud vos criminis, & tamen parricidii
& incestus me infimulatis, *Farnabius.*

698. Facitis exemplum; sequor.]
Flor. ut sequar. Epist. 7. Ne hoc quidem
intelligit, mala exempla redundare in
eos qui faciunt. Possit etiam legi: fa-
citis exemplum sequor. Sed Fabius
decl. 260. Vnus fuit primo, qui sollici-
taret hanc nimiam liberalitatem: hic
fecit exemplum. Qui annotant; vos
etiam si infontes condemno: volue-
runt dicere, inauditores. *Gronov.* Faci-
tis] Præbistis mihi legem & exem-
plum quod sequar. vos itaque etiam si
infontes condemno. *Farnabius.*

701. Veros fatetur.] Flor. melius:
Veros meretur. Causam facit, cur ali-
quando non vana, sed vere meruenda

ei superveniant. Suetonius Claudio;
Nulla adeo suspicio, nullus auctor tam le-
vis exstitit, a quo non mediocri scrupulo
infecto ad cavendum ulciscendumque
compelleretur. Ergo ex vano metu spe-
cie cavendi multa crudelitas: ex cru-
delitate odia & conjurationes, veri
metus. Meretur hic non, dignus est,
sed dignus fit, acquirit, adipiscitur.
Gronovius. Quisquis in culpa fuit,
Dimissus odit] Exemplum Roscellus
Ægusque Allobroges apud Cæsarem
lib. 3. de bello civili cap. 59. & 60. &
liberti præfectique prætorii Caligulæ
apud Suetonium cap. 56. Quod sequi-
tur, satis commode vulgo. Fl. tamen:
quod obvium est, eat. An legendum:
odit. omne, quod dubium est, eat. Vt rō
eat, fit idem quod pereat. Vt apud Li-
vium: Sic eat, quacumque Romana
luxerit hostem. Nam Lipsii conjectu-
ram, omne quod dubium, puta, facile
ipsa refutat obscuritas. *Idem.* Quis-
quis] Sensus, quisquis verè noxius, &
deprehensus, falso tamen in nocentem
se esse simulans, impune tulit, nun-
quam vere reconciliatur ignoscenti:
quia, dubius ipse vel fictus amicus
cum sit, idem sibi de alio persuadet,
ita fit ut eum odio persequatur, quem
sibi dubium, non certum, amicum cre-
dit. *Delvius.*

Creon. Sic odia fiunt. *Oedip.* Odia qui nimium timet,
Regnare nescit. regna custodit metus.

Creon. Qui sceptrâ duro sævus imperio regit, 705
Timet timentes, metus in auctorem redit.

Oedip. Servate fontem saxeo inclusum specu:
Ipse ad penates regios referam gradum.

703. *Odia*] Thebaid. vers. 654. | 705. *Qui sceptrâ*] Necessè est mul-
& Hercul. Fur. vers. 352. *Farnabius.* | tos timeat, quem multi timent. *Idem.*

C H O R U S.

*Excusat Oedipum Chorus transferendo culpam in mala Thebarum fata,
quæ ab ipsa inauspicata bove Thebanos usque vexarint.*

Non tu tantis causa periclis,
Non hæc Labdacidas premunt 710
Fata: sed veteres deûm

Iræ sequuntur. Castalium nemus

Umbram Sidonio præbuit hospiti,

Lavitque Dirce Tyrios colonos:

Ut primùm magni natus Agenoris, 715

Fessus per orbem furta sequi Iovis,

Sub nostra pavidus constitit arbore,

Prædonem venerans suum;

Moni-

709. *Non tu*] Non tu Oedipe. *Farnabius.*

710. *Non hæc Labdacidas premunt*] *Florent. petunt.* Gronovius. Nectantum Labdaci progeniem, Laium, Oedipum, &c. *Farnabius.*

712. *Castalium*] Cadmus fil. Agenoris regis Phœnicum, quorum præcipuæ urbes Tyrus & Sidon, missus à patre quæsitum Europam, à Iove sub specie tauri raptam, appulit Phocidem confeditque non procul à Parnassò, Vid. supr. vers. 112. *Farnabius.*

714. *Dirce*] Hunc fontem, apud quem serpens iste Marti sacer debebat, Euripid. in Phœniss, semper *Dircen*, Apollon. lib. 3. Argonaut. *Aretiadam* nominat. *Dirce* Pausaniæ in Bœot. seu lib. 9. est amnis. *Deltrius.*

715. *Natus Agenoris,*] Totus iste Chorus ex Ovidii 3. Metam. commo-
de poterit explicari. *Deltrius.*

716. *Furta*] Sororem à Iove raptam. Hippol. 302. *Farnabius.*

717. *Sub nostra ramis*] Flor. *Sub nostra pavidus constitit arbore.* Gron. *Nostre arbore*] Nemore jam Thebano. *Farnabius.*

718. *Prædonem numerans suum,*] Quidam legit *prædones*, & interpretatur, socios suos: alios legere ait *prædonem*, quod sit, serpentem, qui deprædatus fuerat socios: alios *memorans*, & tunc intelligi Iovem. *Quidam*, *numerans* spatia à se emensa *prædonem* insequuto: alios leg. *memorans*, id est, ubinam inveniret *prædonem*. Non potest nisi inepte, explicari: itaque cautius illi, qui

Monituque Phœbi, jussus erranti
 Comes ire vaccæ, quam non flexerat 720
 Vomer, aut tardi juga curva plaustris,
 Deseruit fugas, nomenque genti
 Inauspicata de bove tradidit.
 Tempore ex illo nova monstra semper
 Protulit tellus. aut anguis imis 725
 Vallibus editus, annosa supra
 Robora sibilat, supraque pinus,
 Supra Chaonias celsior arbores
 Cæruleum erexit caput,
 Cum majore sui parte recumberet, 730
 Aut fæta tellus impio partu
 Effudit arma.
 Sonuit reflexo classicum cornu,
 Lituusque adunco stridulos cantus

Elisit

qui transeunt silentes. Quid moror le-
 ctorem? Scribe cum unicis membra-
 nis: *Prædonem venerans suum*. hoc est,
 Iovem, Europæ raptorem, adorans.
 Ovidius lib. 3. met. in eadem fabula:
Sacra Iovi facturus erat. Et mox: *Sil-*
va vetus stabat. Habes arborem, ha-
 bes Iovem, quem ignorans prædonem
 suum Cadmus veneratus est. *Grono-*
vius.

719. *Monituque Phœbi*,] Oraculo
 Phœbi jussus urbem condere in quo
 loco juvenca in jugis, quam sequeba-
 tur, consideret, Thebas condidit. Vi-
 de supra vers. 112. *Farnab*. Ovidius:
Bas tibi, Phœbus ait, solis occurret in
arvis, Nullum passa jugum, curvi-
que immunis aratri: Hac duce carpe
viam, & qua requieverit herba, Mæ-
nia fac condas, Bœotiæque illa vocato.
Delrius.

722. *Nomenque*] Sequitur eos, qui
 Bœotiam à Cadmi bove nominant,
 bove inquam Cadmi duce, ut Euripi-
 des & Castor. sed Euphotion & Ni-
 cocrates dictam volunt, à Bœoto Ar-

nes & Neptuni filio, alii à Deucalioni-
 s filio; alii aliunde. Vide Leonicum li-
 bro 1. var. histor. cap. 95. Nec unum
 dumtaxat Bœotiæ nomen: dicitur
 Aonia, Messapia, Ogygia, Cadmeis,
 auctore Stephano in *Boiwtia*. *Idem*.

725. *Anguis*] Draco, serpens quem,
 cum Cadmi comites aquatum missos
 interfecisset, ipse Cadmus occidit.
Farnabius.

726. *Annosa*] *Ac media plus parte*
leves erectus in auris Despicit omne ne-
mus. Ovid. 3. met. unde fabulam hanc
 petas. *Idem*.

728. *Supra Chæonias*] Quercus al-
 tas, quales alunt Chæoniæ nemora
 glandifera. *Idem*. Ovidius: *Ac me-*
dia plus parte leves erectus in auris De-
spicit omne nemus —

732. *Arma*.] Armatos homines,
 qui ut primum terra nati sunt bella sibi
 indixere, mutuisque vulneribus perie-
 re omnes ad quinque, Herc. Fur. 259.
Farnabius.

734. *Lituusque*] Lituus incurvus
 abeneus. *Idem*.

Elisit ære. ante non linguas
 Agiles & ora vocis ignotæ
 Clamore primum hostico experti,
 Agmina campos cognata tenent.
 Digna que jactō semine proles
 Uno ætatem permensa die,
 Post Luciferi nata meatus,
 Ante Hesperios occidit ortus.
 Horret tantis advena monstribus
 Populique timet bella recentis:
 Donec cecidit sæva juvenus;
 Genitrix que suo reddi gremio
 Modò productos vidit alumnos.
 Hac transferit civile nefas:
 Illa Herculeæ norint Thebæ
 Prælia fratrum.
 Quid Cadmei fata nepotis,

735

740

745

750

Cum

735. *Ante non linguas Alias & arma*] Duo viri illustres, Rutgetsius, *Anthedon linguas Alias & arma Phocis ignota*: Grotius, *Agenorei linguas*, & *arma vocis* interpretatur verba. Sed scribendum cum Flor. *ante non linguas Agiles & Ora vocis ignotæ Clamore primum hostico experti*. Nempe terrigenæ isti nunquam ante linguas erant experti: & quæ prima miserunt verba, fuerunt bellici clamoris. Recte *Agiles*: nam id necessarium ad loquendum. Sic *volubilitas lingua*. Et in contrarium *obligatio nodique lingua* mutorum, quæ in Aristotele Batto Cyrenes conditore agnoscit Iustinus lib. 13. Iul. Firmicus lib. 9. *Aliorum etiam obligata lingua balbum vocis sonum efficiet*. Gellius 5, 9. *eris vinculo solutus*. Lucanus: *excelsaque lingua Palpitat, & muto vacuum ferit acra motu*. Gronovius. *Ante*] *Lingua sua voceque tum primum experti usque in bellica acclamatione* *ἐλελθ'.* Farnabius.

738. *Cognata*] Terra nati fratres. *Id.*

739. *Semine*] Serpentis dentibus, Hercul. Fur. 259. *Idem*.

743. *Advena*] Cadmus advena Tyrius. *Idem*.

744. *Recentis*:] Lugdunens. ferme soli, ruentis. non placet. *Delrius*.

746. *Genitrixque*] Terra filios cæcos recepit. *Farnabius*.

748. *Hac transferit*] Atque utinam hic finis sit intestinis & civilibus Thebanorum bellis! *Idem*.

749. *Herculeæ*] Natus Thebis jam tum erat Hercules, sed nondum regnarat. Megaram enim duxit post obitum Polynicis & Eteoclis. *Idem*.

751. *Cadmei fata*] Actæonis, quem, quod in fonte Dianam nudam vidisset, Dea in cervum convertit, unde præda suis canibus factus est. *Farnabius*. Ovidius 4. metam. & Nonnus lib. 5. Dionys. & Callimachus in Lavacro Palladis. Venationis studio, nimia canum multitudine, decoxisse bona Actæonem, & inde natam fabulam, voluit Palæphatus, & Higynus. *Delr.*

752. *Viva*

Cum vivacis cornua cervi
 Frontem ramis texere novis,
 Dominumque canes egere suum?
 Præceps silvas montelque fugit 755
 Citus Actæon, agilique magis
 Pede per saltus & saxa vagus
 Metuit motas Zephyris plumas,
 Et, quæ posuit, retia vitat:
 Donec placidi fontis in unda 760
 Cornua vidit vultusque feros,
 Ubi virgineos foverat artus
 Nimum sævi Diva pudoris.

752. *Vivacis &c.*] Ovidius: *Dat sperfo capiti vivacis cornua cervi.* Virgilius: — *Ramosa Micon vivacis cornua cervi.* Aufonius, eidyl. 9. *Ter binos deciesque novem superexit in anno: Iusta senescantum quos implet vita virorum: Hos novies super at vivendo garrula cornix, Et quater egreditur cornicis sacula cervus.* de cervorum ætate vide Plinium lib. 7. cap. 48. & Solinum c. 22. Delrius.
 758. *Motas plumas,*] Lineam, formidinem. Vide Hippol. v. 45. Farn.
 759. *Posuit*] Nuper ipse venator. *Id.*
 763. *Nimum*] Pudoris sui nimis læva index, quæ quum erratum tam crudeliter ultra sit, graves in Thebanis iras deorum arguit. *Idem.*

ACTUS QUARTUS.

O E D I P U S. J O C A S T A.

Susplicari jam incipit Oedipus, ne ille forte, quem olim Delphos petens occidisset, Laius fuerit: quærit itaque à Iocasta de Laii ætate, necis tempore, & aliis circumstantiis.

Oed. CURAS revolvit animus, & repetit metus.
 Cobiisse nostro Laium scelere autumant 763
 Superi inferique. sed animus contra innocens,
 Sibique melius quam deis notus, negat.
 Redit memoria tenue per vestigium
 Cecidisse nostri stipitis pulsu obvium

Datum-

765. *Superi*] Apollo, vel homines in superis. Tiresias & Creon. Farnab.
Inferique.] Laius seu umbra Laii inferis evocata. *Idem.*
 768. *Tenue*] Per objectum leve. *Id.*
 769. *Stipitis*] Clavæ. Iocasta tamen ensẽm fuisse dicit inf. vers. 1034. atque ipse in Thebæide. *Idem.*

770. Da-